

5. Ilyasova Z.K. Problems of teaching informatics in pedagogical universities. // European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. - Great Britain, 2019. Vol. 7, No. 9. – P.54-58.

6. Ильясова З.К. Педагогик олий таълим муассасарида информатикани ўқитиш сифатини таъминлаш муаммолари. // Физика-математика информатика. – Тошкент: 2018. №5. 52-59-б.

РЕЗЮМЕ

Маколада узлуксиз таълим тизими учун ўқитувчилар тайёрлашда “Информатика” махсус курси мазмунининг таснифий методик асослари ёритилган. Шунингдек, Информатика курсини ўзлаштиришда талабалар эгаллашлари зарур бўлган билим, кўникма ва малакага талаблар ва вазифалар аниқлаштирилган.

РЕЗЮМЕ

В статье показаны методические основы сущности специального курса “Информатики” при подготовки учителей для систем непрерывного образования. А также, определено задачи и требования к изучению курса информатики требуемым для освоение знаний, навыки, умение студентов.

SUMMARY

In the article, the methodological foundations of the essence of the special course "Informatics" are prepared for the training of teachers for the systems of continuous education. And also, the tasks and requirements for studying the computer science course required for mastering knowledge, skills, and the ability of students are defined.

ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА ТАЛАБАЛАРНИ КРЕДИТ – МОДУЛ ТИЗИМИДА ЎҚИТИШНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ

П.М.Жалолова – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори
ТАТУ Қарши филиали

Таянч сўзлар: Балония декларацияси, кредит-модул тизими, Модулли ўқитиш, Ўқув дастури – Силлабус, дифференциал, стандарт, ЕСТС, фан, модел, тизим, мутахассислик фанлари, танлов фанлари.

Ключевые слова: декларация Балония, кредитно-модульная система, Модульное обучение, Учебная программа - Syllabus, дифференциал, стандарт, ESTS, наука, модель, система, специальные науки, элективные науки.

Key words: Balloon Declaration, credit-module system, Modular training, Curriculum - Syllabus, differential, standard, ESTS, science, model, system, specialty sciences, elective sciences.

Олий ўқув юртларида ўқув жараёнини Европа стандартларига мос равишда такомиллаштириш, ўқув жараёнини ташкил этишнинг янги шаклини, хусусан, кредит-модул тизимини жорий этиш барча ривожланган давлатлар сингари Республикаимиздаги таълим жараёни учун ҳам бугунги замон талабаларининг зарурий шартидир. Кредит тизимининг ўқув жараёни юкламаси ҳажмига умумий курсни ёки ўқув дастурини ўзлаштириш учун зарур бўлган вақтни кўрсатиши зарур.

Маълумки, олий ўқув юртидаги ўқув жараёни бўлажак мутахассис танлаган мутахассислиги бўйича ишлаши учун олиниши керак бўлган зарур билимларга йўналтириб ишлаб чиқилган, шу мутахассислик ДТС талабларига, муайян методология ва ўқув дастурларига асосланади. Бироқ, тажриба шуни кўрсатадики, амалда кўпинча талабаларнинг шахсий хусусиятлари ҳисобга олинмайди, кўп ҳолларда ҳар бир талабанинг индивидуал қобилиятларини ҳисобга оладиган дифференциал машғулотлар мавжуд эмас.

Университетга кириб, ҳар бир талаба ўрганиши, нисбатан тайёргарлиги бир хил даражага эга, турли назарий ва амалий машғулотларни идрок қила олиш имкониятига эга деб қаралади, албатта. Талабаларнинг индивидуал типологик хусусиятлари ҳар хил бўлиши мумкин, шунинг учун таклиф қилинган баъзи материаллар бошқаларига қараганда яхшироқ ўзлаштирадиган талабалар мавжуд.

Талабаларни ўқитишнинг кредит-модул тизими - бу индивидуал таълимга асосланган билимларни ўзлаштириш ва ижодий ривожланишини яхшилашга, ўқув жараёнини тартибга солиш доирасида таълим йўлини танлаб олишга ва кредитлар кўринишидаги билим миқдорини ҳисобга олишга қаратилган таълим тизими.

Балония декларациясига кўра "кредит" тушунчаси ҳар бир ўқув интизоми талабаларнинг ўқув ва касбий тайёргарлиги таркибидаги ҳиссасини ҳисобга олишга имкон берадиган миқдорий хусусиятни англатади. Олий таълимда қўлланиладиган "модул" атамаси тўлиқ ҳар бир таълим мутахассислик дастурлари, ўқув интизоми ва ҳужжатлаштириш қисмини ўз ичига олади [4].

Талабаларни ўқитишнинг кредит тизимини жорий этишдан мақсад олий таълим тизимини жаҳон таълим тизимига интеграциялаш, жамиятнинг юқори малакали мутахассисларга бўлган талабларига мувофиқ ўқув жараёнининг халқаро стандартларига жавоб берадиган

шарт-шароитларини яратишдир.

Университетда талабаларни ўқитишнинг кредит тизимининг вазифалари қаторига қуйидагилар қиради: [1]

- билимлар ҳажмини бир хиллигига етказиш;
 - талабалар машғулотларини индивидуаллаштириш учун шароит яратиш;
 - университетда ўқиётганда талабаларнинг мустақил ишларининг роли ва самарадорлигини кучайтириш.
- Кредит ўқитиш тизимининг ўзига хос хусусиятлари мавжуд:
- кредит тизими ўқув жараёнини ташкил этиш усулидир, бунда талабалар ўқув жараёнининг кетма-кетлигини индивидуал равишда режалаштириш имконига эга бўладилар;
 - ҳар бир фан бўйича талабалар ва ўқитувчиларнинг меҳнат харажатларини баҳолаш учун кредит тизимини жорий этиш;
 - фанни ўрганиш вақти давлат таълим стандартлари ва ўқув дастурлари асосида олиб борилади;
 - ўқувчилар индивидуал ўқув режасини тузишда ишчи ўқув дастурига киритилган эффектив фанлар орасидан ўқитувчиларни ҳам эркин танлайдилар;
 - талабалар шахсий ўқув дастурларини шакллантиришда бевосита иштирок этадилар;
 - маслаҳатчилар, ўқувчиларга ўқув жараёнини танлашда ёрдам бериши;
 - университет ўқув жараёнини ташкил этишда, ўқитувчиларнинг иш юкламаси турларини аниқлаш ва ҳисобга олишда кенг ваколатларга эга;
 - ўқув жараёни зарурий ўқув ва ўқув мажмуалари босма ва электрон шаклларда таъминланган;
 - талабалар ўқув ютуқларини баҳолаш бир модулли ишлатиладиган баҳолаш ва интизом тизими.

Талабаларни кредитнинг-модул таълим тизими шароитида тайёрлашда, университетда тўрт йиллик тизимни ўз ичига олган ҳар бир фан учун ўқув дастурини тузиш муҳим рол ўйнайди. Фан дастури асосида шу фан учун ўқитувчилар индивидуал силлабуслар тақдим этадилар ва талабалар силлабус билан танишиб фан ва ўқитувчини танлаш имкониятига эга бўлади.

Кредит-модул тизимида фанларнинг турлари ҳам мавжуд: [2]

- мутахассислик фанлари;
 - танлов фанлари.
- Олий ўқув юртларининг 51402200 – физика таълим

соҳасида тахсил олаётган бакалавр босқичи талабалари учун “Атом физикаси” курси мутахассислик фанлари блокади туриб талабалар фақат ўқитувчини танлаш имкониятига эга бўладилар.

Ўқув дастури - Силлабус. [3]

Унда куйидаги маълумотлар бўлиши керак:

- курснинг тўлиқ номи;
- ўқув режаси ёки университетнинг фанлар каталогига мувофиқ ўрнатилган бўлса, курснинг рақами ёки коди ҳақида;
- ўқитиш тили ҳақида;
- ўқитувчилар (ёки маслаҳатчилар) исмлари, уларнинг доимий жойлашуви, телефон рақамлари, Интернетдаги шахсий веб-сайти, электрон почта ва ҳ.к.;
- курснинг тури тўғрисида - мажбурий ёки талабанинг танлови бўйича, ушбу семестрда ёки бепул (исталган семестрда) тасдиқланган;
- ушбу курсга ажратилган кредитлар сони;
- ўқув йили ва семестри ҳақида;
- якуний назорат шакли (баллар, дифференциал жадваллар, имтиҳон);
- машғулот кунлари, жойи ва вақти ҳақида.

Адабиётлар

1. Jalolova P.M. Methods of atomic physics classes organization based on e-learning technologies // European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences №12-Germany: 2020. –P.1547-1553.
2. Jalolova P.M. Theoretical- methodological aspects of quantum physics section in the credit module system // Solid State Technology Volume: 63 Issue: 6 Publication . –P.152-158 Year: 2020 (Scopus)
3. Jalolova P.M. Методы использования информационных технологий в изучении физики. // Materialien von XVI International wissen schaftliche und praktische Konferenz Modernes 1wissenschaftliches Potenzial 28. Februar - 7. März 2020 , Volume 11. - Berlin: - P.69-73.
4. Жалолова П.М. Кредит-модул тизимида амалий машғулотларни ахборот технологиялари асосида ташкил қилиш методикаси. // НамДУ илмий ахборотномаси 2020 йил № 5. 366-371-б.
5. Жалолова П.М. Масофавий таълим тизимида квант эффектларни дастурий ишланмалар асосида ўқитиш методикаси. // НамДУ илмий ахборотномаси 2020. № 8. 284-289-б.
6. Жалолова П.М. Кредит-модул тизимида талабаларни “физика” фанидан лаборатория экспериментларига виртуал ишланмалар асосида тайёрлаш методикаси // ЎЗМУ. Физика фанининг ривожиди истеъдодли ёшларнинг ўрни РИАК-ХШ-2020. 19 май. 331-334-б.
7. Жалолова П.М. Техника йўналишидаги олий таълим муассалари кредит модуль тизимида “Физика” фанидан лаборатория машғулотларини АКТ асосида ташкил қилиш // “Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар” республика 12-тармоқли илмий-масофавий онлайн конференцияси материаллари 3-қисм. –Тошкент: Тадқиқот. Ўз 2020. 165-166-б.

РЕЗЮМЕ

Ушбу мақолада олий таълим тизимида жорий этилаётган кредит-модул тизими ва ундаги талаблар ва имкониятлар тўғрисида илмий-назарий маълумотлар ёритилган. Кредит-модул тизими мақсади, афзалликлари, ўзига хос хусусиятлари ва ушбу тизимда баҳолаш методикаси ёритилган. Жаҳонда мавжуд кредит-модул тизимининг турлари тўғрисида маълумотлар келтирилган.

РЕЗЮМЕ

В статье представлена научно-теоретическая информация о кредитно-модульной системе, внедренной в системе высшего образования, её требованиях и возможностях. Описаны назначение, преимущества, особенности кредитно-модульной системы и методология оценки в этой системе. Есть информация о типах кредитно-модульных систем, доступных в мире.

SUMMARY

This article provides scientific and theoretical information about the credit-module system introduced in the higher education system and its requirements and opportunities. The purpose, advantages, peculiarities of the credit-module system and the methodology of evaluation in this system are described. There is information about the types of credit-module systems available in the world.

ЎҚУВЧИЛАРНИНГ ФИЗИКАГА ОИД КОМПЕТЕНЦИЯЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА МОБИЛ ДАСТУРИЙ ВОСИТАЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ

Ш.Жамолова – магистрант

Х.Жўраев – педагогика фанлари доктори, доцент

Бухоро давлат университети

Таянч сўзлар: мобил дастурий восита, физика, компетенция, мобил дастурий таъминот, мустақил таълим.

Ключевые слова: мобильное программное средство, физика, компетенция, мобильное программное обеспечение, самостоятельное обучение.

Key words: mobile software, physics, competence, mobile software, self-study.

Жаҳон тажрибасида умумий ўрта таълимда ўқувчиларни ўқитиш жараёнида интерактив дастурий воситалар, таълим ресурслари, аралаш таълим (online/offline) технологияларини ривожлантиришда мобил ресурслардан фойдаланиш долзарб муаммо сифатида қаралмоқда [1:4]. Жаҳонда аниқ ва табиий фанларни ўқитишнинг методик ташкилий-асосларини ва ахборот–коммуникация технологиялари негизида интерактив электрон таълим ресурсларини ишлаб чиқиш, таълим жараёнида рақамли технологияларни қўллашга доир илмий-тадқиқот ишлари салмоғи сезиларли даражада ошганлигини кузатиш мумкин.

Модулли ўқитиш - ўқитишнинг истиқболли тизимлардан бири ҳисобланади, чунки у таълим оловчиларнинг билим имкониятларини ва ижодий қobiliятларини ривожлантириш тизимига энг яхши мослашгандир.

Анъанавий таълимда ўқув мақсадлари педагог фаолияти орқали ифодаланган яъни билим беришга йўналтирилган бўлса, модулли ўқитишда таълим оловчилар фаолияти орқали ифодаланиб, касбий фаолиятга йўналтирилган бўлади [5,6].

Модулли ўқитишда ўқув дастурларини тўла қисқартирилган ва чуқурлаштирилган табақалаш орқали босқичма-босқич ўқитиш имконияти яратилади. Яъни ўқитишни индивидуаллаштириш мумкин бўлади. Модулли ўқитишга ўтишда куйидаги мақсадлар кўзланади:

- ўқитишнинг узлуксизлигини таъминлаш;
- ўқитишни индивидуаллаштириш;
- ўқув материални мустақил ўзлаштириш учун етарли шароит яратиш;
- ўқитишни жадаллаштириш;
- фанни самарали ўзлаштиришга эришиш [7].

Таълимнинг ахборотлашуви, мобиллашуви ва интеграллашуви шароитида умумий ўрта таълим мактаблари ўқув жараёнига мобил воситаларни жорий этишнинг шакллари, усуллари, технологияларини шакллантириш муҳим аҳамият касб этади [2:7]. Замонавий ахборот-коммуникация технологияларига асосланган, масофадан туриб мобил технологиялари ёрдамида таълим олиш имконини тақдим этувчи ва таълим жараёни субъектлари фаолиятларини интеграцияловчи мобил дастурий таъминоти ишлаб чиқиш ҳамда таълим жараёнига тадбиқ қилиш бугунги кунда долзарб вазифалардан бири ҳисобланади.